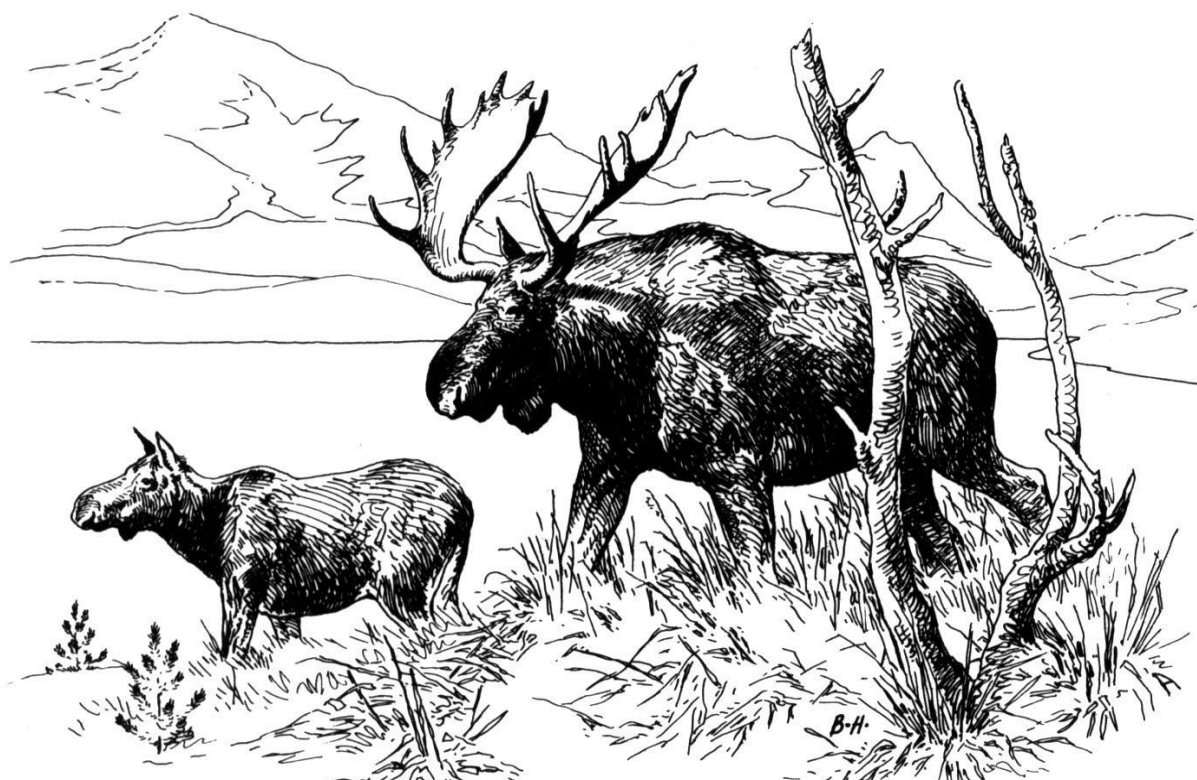

Mål for forvaltning av elg i Ibestad kommune 2023 - 2024

Vedtatt i Kommunestyret 16.03.2023

Arkivreferanse 22/00350

Ibestad kommune
- hvor alt er mulig

INNHold

1	Innledning	3
2	Elgforvaltning i Ibestad.....	4
2.1	Ansvars- og oppgavefordeling.....	4
2.1.1	Kommunens ansvar	4
2.1.2	Fylkeskommunens ansvar.....	4
2.1.3	Fylkesmannens ansvar	4
2.1.4	Jaktrettshavernes ansvar.....	4
2.2	Forvaltningsstruktur	4
2.3	Tellende areal.....	5
2.4	Minsteareal.....	8
2.5	Jakttid	9
2.6	Godkjenning og endring av vald	9
2.7	Godkjenning og endring av bestandsplaner	10
2.8	Andre forhold i viltforvaltninga.....	11
2.8.1	Rapportering og grunnlag for fellingsavgift.....	11
2.8.2	Felling av elg som er syk/skadet og dyr som må kasseres	11
2.8.3	Brudd på viltlovens bestemmelser og håndtering av feilskutt dyr	11
2.8.4	Fallvilt og ettersøk av skadet vilt.....	12
2.8.5	Uttak av elg utenom ordinær jakttid.....	12
2.8.6	Vilkår for bruk av viltfondet	12
3	Elgbestanden.....	13
3.1	Datagrunnlag	13
3.2	Bestandsstørrelse.....	14
3.3	Reproduksjon og kjønns sammensetning	21
3.4	Beitemønster og fôrtilgang.....	23
3.5	Trafikk og andre konfliktområder	25
4	Målsettinger 2023 - 2024.....	26
4.1	Hovedmålsetting	26
4.2	Delmål for forvaltningen.....	26
4.3	Delmål for elgbestanden.....	26
4.4	Oppsummering.....	27
4.5	Målperiode og revidering.....	28
5	Kildehenvisninger	29
5.1	Lover, forskrifter og veiledere	29
5.2	Faglitteratur og forskningsrapporter.....	29
5.3	Jakt- og fallviltdata	29
5.4	Overordnende planer	29
5.5	Kommunens arkiv	29
6	Vedlegg	30
6.1	Arbeidsgruppe kommunale mål.....	30

1 Innledning

Hjorteviltforskriftens § 3 stiller krav om at kommunen skal vedta mål for utviklingen av elgbestanden der det er åpnet for jakt på arten. Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker. Forvaltningen skal bidra til at arten og dens genetiske mangfold bevares og forekommer i levedyktige bestander, samtidig som den skal sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av viltressursene.

De kommunale målene skal være konkrete og etterprøvbare, og de bør ha en tidsramme som gjør det mulig å evaluere og justere de med jevne mellomrom. De bør derfor rulleres på samme måte som øvrige kommunale planer.

Videre er det viktig at kommunens mål fungerer som tydelige retningslinjer for jaktrettshavere som ønsker å utarbeide en bestandsplan. Det er et overordnet mål at hjorteviltforvaltning skal være mest mulig stammerettet, slik at hjorteviltet kan forvaltes i sitt naturlige årsleveområde. Bruk av bestandsplan bør være hovedregelen. Kommunen skal legge til rette for samarbeid på tvers av vald og kommunegrenser, og skal stimulere jaktrettshaverne til å utarbeide bestandsplan. En slik plan må være i samsvar med kommunens mål for å kunne godkjennes, og det er viktig at jaktrettshavere inkluderes og sikres gode muligheter for medvirkning når de kommunale målene utarbeides.

Den 24.10.2022 arrangerte Ibestad kommune et åpent infomøte om elgforvaltning. Formålet var å orientere om hvordan kommunen, i dialog med jaktrettshavere, kan komme i gang med kommunale mål, som igjen kan danne grunnlag for utarbeidelse av bestandsplaner. Elgforsker Torstein Storaas, professor emeritus ved Høgskolen på Innlandet, holdt foredrag om hvilke punkter kommunen bør vektlegge mest og hvilke data som bør trekkes inn, samt rollefordelingen mellom kommunen og jaktrettshavere. Leder i viltnemnda presenterte en fremdriftsplan for arbeidet med de kommunale målene og bestandsplaner.

Grunneier- og utmarkslagene ble invitert til oppfølgingsmøte om elgforvaltning den 06.12.2022. Det ble dannet en arbeidsgruppe bestående av landbrukskonsulenten, representanter fra viltnemnda, samt én representant fra hvert grunneier-/utmarkslag. Gruppen hadde fire arbeidsmøter.

Etter behandling i arbeidsgruppa, ble måldokumentet først lagt frem for viltnemnda i møte den 06.03.2023, før det ble endelig vedtatt i kommunestyret i møte den 16.03.2023.

2 Elgforvaltning i Ibestad

2.1 Ansvars- og oppgavefordeling

2.1.1 Kommunens ansvar

Kommunen har hovedansvaret for den offentlige forvaltningen av elg. Elgstammen skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at elg ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser, slik som jordbruk, skogbruk, samferdsel og naturmangfold.

2.1.2 Fylkeskommunens ansvar

Fylkeskommunen har hovedansvaret for elg på regionalt nivå, primært som tilrettelegger og koordinator ved å bygge opp den faglige kompetansen (bl.a. gjennom kurs for kommuneansatte) og ved å forvalte økonomiske virkemidler (bl.a. fylkeskommunale viltfond og behandling av søknader om tilskudd til vilttiltak).

2.1.3 Fylkesmannens ansvar

Fylkesmannen er klageinstans for kommunale vedtak etter Hjorteviltforskriften.

2.1.4 Jaktrettshavernes ansvar

Jaktrettshaverne har ansvar for organisering og tilrettelegging av jaktutøvelsen. De har også mulighet til å bidra til den lokale forvaltningen gjennom utarbeidelse av bestandsplaner og gjennomføring av andre vilttiltak, f.eks. beitetaksering, skjøtsel/stell av elgbeite osv.

2.2 Forvaltningsstruktur

Det har vært elgjakt i Ibestad kommune fra ca. midten av 1970-tallet, og i tidligere Andørja kommune fra 1960-tallet.

Per dags dato er det 9 aktive elgvald. Disse er fordelt med 7 vald på Rolla og 2 vald på Andørja.

De to valdene på Andørja danner et felles bestandsplanområde. Bestandsplanen ble første gang godkjent for perioden 2019 – 2021. Den ble forlenget til å gjelde i 2022. Ny plan for perioden 2023 – 2025 sendes kommunen til godkjenning i mai 2023.

Valdene på Rolla har nå valgt bestandsplanstyre og skal søke kommunen om godkjenning av bestandsplan i mai 2023.

2.3 Tellende areal

Tellende areal er det arealet innenfor et elgvald som legges til grunn ved tildeling av fellingstillatelser.

I Ibestad kommune beregnes det tellende arealet fra 450 høydemeter og ned. Dette vurderes til å være hovedbeiteområdet for elg i Ibestad, selv om elgen enkelte steder kan beite lenger opp i terrenget.

Skogareal og myr under skoggrensa skal regnes som tellende areal. Kommunen kan godkjenne andre arealtyper som tellende areal der disse er av stor betydning for vedkommende art. Kommunen må likevel forholde seg til beregningsgrunnlaget som er fastsatt i måldokumentet, dvs. at områder over 450 høydemeter ikke kan godkjennes.

På Rolla er fjellpartiet Rolla/Lasselitinden samt Drangenmassivet og Sula ikke del av det tellende arealet på øya. På Andørja er fjellmassivene Åtinden, Snøtinden, Langlitinden, Vasskartinden, samt Klåptinden og Årbostadtingen ikke del av det tellende arealet på øya.

Vann er i utgangspunktet ikke tellende areal, og det skal være en enhetlig håndtering av dette innenfor kommunens grenser. Kommunen kan bestemme at vann over en viss størrelse skal trekkes fra det tellende arealet. I Ibestad kommune gjelder dette Mølnhusvatnet, Middagsvatnet, Stilkusvatnet, Tømmervikvatnet, Store Bollavatnet, Store Krokvatnet, Skipsvatnet, Forsavatnet, Mevatnet, Sandvatnet, Ibestadvatnet og Selsetvatnet på Rolla.

Areal som ikke lenger naturlig benyttes av arten skal trekkes ut av tellende areal.

Totalt er det tellende arealet på 86.658 dekar på Rolla og på 94.608 dekar på Andørja, totalt 181.266 dekar i hele kommunen.

Vald	Jaktfelt	Tellende areal pr jaktfelt i dekar	Tellende areal pr vald i dekar
Bolla Indre og Ytre			9775
Skog-Breivoll			14277
Vik			6128
Sørrollnes og Sør-Forså			16703
	Sør-Forså	9433	
	Sørrollnes gr.lag	7270	
Fugleberg			6845
Brokheia			12625
Drangen			20305
	Selset	3757	
	Dyrstad	9362	
	Nord-Forså	7870	
Andørja Storvald			53674
	Ytre Andørja gr.lag	18915	
	Indre Andørja gr.lag	28423	
	Kråkrø	6336	
Heia Storvald			40934
	Klåpen/Årbostad/Jektevik	14933	
	Straumen/Vasskar	20834	
	Furnes	5167	

Figur 1 Tellende areal per vald og jaktfelt.

Figur 2 Tellende areal på Rolla per gårdsnummer.

Figur 3 Tellende areal på Andørja per gårdsnummer.

2.4 Minsteareal

I Ibestad kommune er minstearealet endret flere ganger opp gjennom årene, og det er fastsatt ulikt minsteareal for de to øyene.

Fra 10. mai 2023 er minsteareal på Rolla på 2000 dekar og på Andørja på 3500 dekar.

Årstall	Rolla	Andørja
1997/1998	2000 da	2000 da
2000/2001	2000 da	4000 da
2001	2000 da	4000 da
2006	2000 da	3000 da
2009	1300 da	1500 da
2013	3000 da	7000 da (Kråkrø 5000 da)
2019	3000 da	4500 da
2023	2000 da	3500 da

Figur 4 Utvikling av minstearealet i Ibestad kommune.

Minsteareal benyttes for å regulere antall fellingstillatelser. For at kommunen skal kunne godkjenne et vald og tildele valdet fellingstillatelse, må valdet ha et tellende areal som minimum tilsvarer minstearealet.

Kommunen fastsetter minsteareal i forskrift. Hovedregelen er ett minsteareal per kommune for hver hjorteviltart. Det kan imidlertid fastsettes forskjellige minsteareal i ulike deler av en kommune dersom det er vesentlig forskjell på beitegrunnlag, bestandstetthet eller skadepress. Tilsvarende kan kommunen unntaksvis vurdere differensiert minsteareal mellom områder med vesentlig variasjon i bonitet og produktivitet. Det er naturlig at høyproduktive arealer som gir mye godt beite, får et lavere minsteareal enn områder med store uproduktive arealer.

Minstearealet skal være et middel for å oppnå ønskete mål forbestanden, og ikke et mål i seg selv. Dvs. at minstearealet ikke bør endres for å oppnå nok areal til f.eks. et vald eller en bestandsplan, men at det skal fastsettes ut ifra antall dyr og om bestanden skal opp eller ned. Fastsettelse eller endring av minstearealet forutsetter et godt kunnskapsgrunnlag om beitetilgangen og bestandstettheten.

Kommunen kan ved tildeling av fellingstillatelser fravike minstearealet med inntil 50 prosent opp eller ned. Fravik kan gjøres på bakgrunn av ulikheter i artens levevilkår i kommunen, bestandens størrelse og utvikling, den skade viltet volder eller andre ekstraordinære forhold.

Fravik fra minstearealet er et enkeltvedtak som gjøres for særskilte vald og for et begrenset tidsrom. Ved fravik av minstearealet over lengere tid, må kommunen vurdere en forskriftsendring av minstearealet.

Jaktrettshavere, jegere og andre som har rettslige interesser i elg, kan fremme forslag overfor kommunen om endring av minsteareal. Dette må gjøres innen 15. januar. Ved endring av minsteareal må kommunen fastsette ny forskrift som sendes Norsk Lovtidend innen 15. mars

Det er litt større handlingsrom når det gjelder fravik fra minstearealet i en bestandsplan. For å løse utfordringer med beiteskader og lignende problemstillinger, kan jaktrettshaverne foreslå fravik fra det godkjente minstearealet for ett eller flere år i planperioden. Kommunen skal vurdere dette ved godkjenningen av bestandsplanen.

2.5 Jakttid

I 2017 ble det innført nye sentrale jaktidsbestemmelser. Elgjakta varer nå fra 25.09. til 23.12.

Det er åpnet for at Fylkeskommunen på eget initiativ eller etter forslag fra kommunen kan innskrenke jakttiden på elg. Startdato kan endres til 05.10. og/eller sluttdato kan endres til 31.10. eller 30.11. for hele, eller en avgrenset del, av en kommune når ett eller flere av følgende punkt er oppfylt:

- i. Elg- og/eller hjortejakt antas å hindre annen friluftslivsutøvelse.
- ii. Elg- og/eller hjortejakt reduserer muligheten for annen jaktutøvelse.
- iii. Kommunen har arealer som er viktige for reindriftsnæring i jaktperioden.

Fylkeskommunen må påse at nærliggende kommuner vurderes i sammenheng.

2.6 Godkjenning og endring av vald

Et vald er den minste geografiske og juridiske enheten som kan tildeles fellingstillatelse fra kommunen. Et vald kan bestå av en eller flere eiendommer. Valdet må omfatte et tellende areal som minimum tilsvarer minstearealet for elg i kommunen. Valdet kan i tillegg omfatte annet areal enn tellende areal. Det er imidlertid kun det tellende arealet kommunen skal legge til grunn for godkjenning av vald og for tildeling av fellingstillatelser. Fellingstillatelsene er derimot gyldige over hele valdets areal.

Søknad om godkjenning eller endring av vald sendes kommunen innen 1. mai.

Søknaden skal inneholde:

- opplysning om hvilken art søknaden gjelder for
- kart som tydelig viser grensene for valdet (valdet må være sammenhengende og det må ha en avgrensning som gjør det egnet til jakt på elg)
- oversikt over de eiendommene (gårds- og bruksnummer) valdet omfatter, og den enkelte eiendoms størrelse innenfor valdets grenser, samt oversikt over tellende areal som søkes godkjent
- underskrift fra den eller de som lovlig representerer hver enkelt eiendom
- valdansvarlig representants navn, postadresse, telefonnummer, e-postadresse og underskrift

Kommunen skal behandle søknad om godkjenning eller endring av vald innen 15. juni.

En godkjenning gjelder inntil kommunen trekker godkjenningen tilbake, eller jaktrettshaverne selv oppløser valdet.

Godkjente vald får automatisk tildelt årlig fellingstillatelse fra kommunen.

Jaktrettshaver som ønsker å trekke en eiendom ut av et godkjent eller omsøkt vald, skal melde dette skriftlig til valdansvarlig representant med kopi til kommunen senest 1. april. Utmelding krever underskrift fra den eller de som lovlig representerer eiendommen. Valdansvarlig representant må melde fra til kommunen om endringer i grenser, eiendomsforhold eller tellende areal innen 1. mai.

2.7 Godkjenning og endring av bestandsplaner

Et bestandsplanområde er to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide bestandsplan for elg. Bestandsplanområdet må disponere et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet. Et bestandsplanområde må ikke nødvendigvis være sammenhengende, men det må likevel ha en utforming som sikrer en hensiktsmessig bestandsforvaltning, og det skal omfatte areal som individer i samme bestand naturlig benytter seg av. Planperiodens lengde skal minimum være 2 år, og maksimalt 5 år.

Bestandsplanen må inneholde:

- mål for bestandsutviklingen (må være i samsvar med kommunens mål)
- avskytingsplan som viser planlagt årlig uttak av dyr i ulike kjønns- og alderskategorier og fordeling av disse på de enkelte valdene i bestandsplanområdet

En bestandsplan gir jaktrettshaverne større mulighet til å delta aktivt i elgforvaltningen, og jakta kan praktiseres mer fleksibelt og effektivt. Valdene i et bestandsplanområde beholder sine grunnleggende rettigheter som vald og får tildelt fellingskvote av kommunen, tilsvarende valdets tellende areal. Fellingstillatelsene tildeles som «frie dyr» uten spesifikasjon på alder og kjønn, avskytingen skal følge alders- og kjønnsfordelingen som er oppgitt i bestandsplanen.

Gjennom vedtekter eller skriftlige fellesjaktavtaler kan fellingstillatelser gitt til et vald, benyttes i andre vald i bestandsplanområdet i hele eller en nærmere angitt del av jaktperioden. Avtalen må være underskrevet av valdansvarlig representant, eller annen lovlig valgt representant, og med fullmakt fra alle jaktrettshaverne i valdet. En fellesjaktavtale kan være utformet på flere ulike måter, men bør som et minstekrav inneholde hvilke vald avtalen omfatter, om avtalen er gjensidig mellom alle valdene og eventuelle unntak fra dette, samt hvilke tidsrom (jaktår og perioder av jakta) avtalen skal gjelde. Fellesjaktavtaler kan gjøre jakta mer effektiv ved å styre jakttrykket til ønskelige deler av bestandsplanområdet (bestemte vald eller jaktfelt), slik at elgen kan tas ut der den er.

Ved kommunens godkjenning av bestandsplanen kan jaktrettshaverne også gis anledning til å overføre en mindre del av en ubenyttet kvote (inntil 10 %) fra ett år til et annet. Tilsvarende kan en «overbeskatning» godtas ett år, med tilsvarende fratrukk i påfølgende års kvote.

Søknad om godkjenning av bestandsplan sendes kommunen innen 1. mai.

Søknaden skal inneholde:

- opplysninger om hvilken art søknaden gjelder for
- kart som tydelig viser bestandsplanområdets grenser
- oversikt over valdene som inngår i bestandsplanområdet og opplysninger om tellende areal
- underskrifter fra valdansvarlige representanter (forutsetter at de har fullmakt eller samtykke fra jaktrettshaverne, f.eks. gjennom valdets vedtekter)
- bestandsplanområdets representants navn, postadresse, telefonnummer, e-postadresse og underskrift

Kommunen skal behandle søknad om godkjenning av bestandsplan innen 15. juni.

Vald som ønsker å trekke seg ut av et godkjent eller omsøkt bestandsplanområde, skal melde dette skriftlig til representanten for bestandsplanområdet med kopi til kommunen, innen 1. april. Representant for bestandsplanområdet melder fra om endringer til kommunen innen 1. mai.

2.8 Andre forhold i viltforvaltninga

2.8.1 Rapportering og grunnlag for fellingsavgift

Valdansvarlig representant skal rapportere årlig fellingsresultat (sett og felt elg + slaktevevter) til kommunen innen 14 dager etter endt jakt, dvs. senest innen 6. januar. Dette gjøres fortrinnsvis i Hjorteviltregisteret eller i appen «sett og skutt», evt. på papirskjema.

Kommunen skal sørge for at jaktdata blir tilgjengelig i Hjorteviltregisteret innen 30 dager etter endt jakttid, altså innen 22. januar, samt rapportere tallene videre til SSB.

Kommunen benytter fellingstallene som grunnlag for fakturering av fellingsavgift. Det skal betales fellingsavgift for alle dyr lovlig skutt under jakt, inkludert fallvilt som tas på kvota.

Fellingsavgiften følger dyret, derfor skal det ikke betales for feilskutte dyr som inndras av kommunen. Det skal heller ikke betales fellingsavgift for dyr som er syke eller som ikke er egnet til menneskematt og som er trukket fra kvota.

2.8.2 Felling av elg som er syk/skadet og dyr som må kasseres

Dersom jeger under jakta og på eget vald treffer på elg som er skadet slik at dyret er påført store lidelser og ikke kan leve eller bli friskt, skal jegeren avlive dyret av hensyn til dyrevelferd. Valdet skal straks ta stilling til om dyret tas på egen kvote. Hvis ikke, registrerer kommunen dyret som fallvilt. Hele dyret, inkl. gevir, tilfaller da kommunen.

Elg som etter felling viser seg å være skadet, avmagret eller på annen måte oppfattes som mindreverdige, skal som hovedregel tas på kvota.

Elg som etter felling dokumenteres av godkjent personell å være uegnet til menneskeføde, og som blir kassert i sin helhet, skal ikke tas på kvota. Kommunen registrerer slike dyr som fallvilt, og hele dyret inkl. gevir tilfaller kommunen. Valdet får mulighet til å felle et nytt dyr i samme kategori.

Dyr som må kasseres grunnet feil behandling etter at det er skutt, skal tas på kvota.

2.8.3 Brudd på viltlovens bestemmelser og håndtering av feilskutt dyr

En av kommunens oppgaver som offentlig forvaltningsorgan er å påse at viltlovens bestemmelser med forskrifter blir overholdt. Overtredelse av viltlovens bestemmelser med tilhørende forskrifter er straffbare, og kommunen skal orientere politiet om slike hendelser. I elgforvaltningen er det særlig uforsvarlig jaktutøvelse (herunder sikkerhet og dyrevelferd) og ulovlig felt vilt (felling av dyr utover tildelt kvote/annet dyr enn det fellingstillatelse sier som skal meldes til politiet. Det er politiet som avgjør om det foreligger brudd på viltloven.

Ulovlig felt vilt tas med som del av det ordinære fellingsresultatet i Hjorteviltregisteret, selv om dyret eller dets verdi inndras av kommunen. Valdet får ikke tildelt nytt dyr.

I godkjente bestandsplanområder kan kvota håndteres mye mer fleksibelt, og overbeskatning i kvote meldes ikke til politiet, men håndteres som fratrekk for neste års kvote.

Brudd på private vilkår som jaktrettshaverne selv har knyttet til bruken av tildelt fellingskvote, f.eks. gjennom valdets vedtekter eller fellesjaktavtaler, er utenfor kommunens ansvarsområde.

2.8.4 Fallvilt og ettersøk av skadet vilt

Kommunen har ansvar for fallvilt av elg og ettersøk av syk eller skadet elg. Oppdrag på vegne av kommunen utføres av Ibestad ettersøksgruppe. Dette omfatter også ansvaret for offentlige ettersøk under elgjakta og vurdering om dyret kan friskmeldes og når ettersøk skal avsluttes.

Fallvilt er dyr som dør eller må avlives av andre årsaker enn ordinær jakt, f.eks. dyr som er påkjørt, dyr som er syke, skadedyr eller dyr som er funnet døde av andre årsaker. I Ibestad er det i snitt 5 stk. fallvilt av elg i året. Ettersøksgruppa sørger for avliving/fjerning av dyret der det er pålagt/nødvendig, samt prøvetaking og registrering i fallviltregisteret, jf. instruks for utføring av offentlige ettersøk i Ibestad kommune. I de tilfellene da dyret er egnet som menneskemat (etter kontroll fra Mattilsynet), gjør ettersøksgruppa opp dyret for salg. Inntektene fra salget går til det kommunale viltfondet.

Ved skadeskyting av elg under jakta eller påskyting uten at dyret har falt for skudd, skal jeger eller jaktlag, dersom jaktlagets pliktige ettersøk første dag er uten resultat, melde fra til jaktrettshaver og kommunen eller politimyndighet. På eget vald skal ettersøket om nødvendig pågå ut neste dag (2. dagen etter skade-/påskytingen). På annet vald opphører retten til ettersøk ved utgangen av den dag såret vilt kom inn på valdet (med mindre annet er avtalt gjennom fellesjaktavtale eller bestandsplanområdets vedtekter). Etter disse tidspunktene overtar Ibestad ettersøksgruppe ansvaret for videre ettersøk. Ettersøksgruppa avgjør når ettersøk avsluttes og om dyret kan friskmeldes. Kommunen skal også varsles ved feilskyting i forhold til tildelt kvote (gjelder vald uten bestandsplan).

Valdansvarlig plikter å sende kopi av ettersøksavtale til kommunen før jaktstart.

2.8.5 Uttak av elg utenom ordinær jakttid

Med hjemmel i viltforskriftens § 3-5, kan kommunen av eget tiltak iverksette uttak av bestemte individer av elg når de oppholder seg på trafikkerte eller tettbygde områder, og de utgjør en fare for skade på person eller skaper trafikkfarlige situasjoner.

Videre kan kommunen jf. naturmangfoldlovens § 18, gi tillatelse til uttak av elg for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom.

2.8.6 Vilkår for bruk av viltfondet

Inntektene til viltfondet er i hovedsak fellingsavgifter på elg. I tillegg bevilger Ibestad formannskap midler til viltfondet etter søknad fra administrasjonen/viltnemnda. Evt. inntekter fra omsetning av ulovlig felt vilt eller fallvilt av elg tilfaller også fondet.

Det er forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort, som regulerer bruken av viltfondet.

Iht. forskriften kan fondet brukes til:

- Tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskapen om viltet, jaktorganisering mm. i kommunen og nabokommuner gjennom samarbeid i regi av organisasjoner, enkeltpersoner eller kommunen selv
- Dekning av kommunens utgifter til ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt
- Tiltak for å forebygge skader på landbruksnæring voldt av hjortevilt

Fondet kan ikke brukes til:

- Kommunal og fylkeskommunal administrasjon av viltforvaltningen (faste utgifter til lønn, møtegodtgjørelser, reiser mv.)
- Å erstatte skader voldt av vilt
- Skuddpremier

Det er viltnemnda som disponerer midlene som er tilgjengelige på fondet, mens administrasjonen håndterer utgifter til ettersøk.

Kommunen kan vedta egne retningslinjer for bruken av viltfondet, slik at f.eks. vald og bestandsplanområder, grunneier-/utmarkslag og jegerforeninger kan søke om tilskudd fra fondet til div. vilttiltak.

3 Elgbestanden

3.1 Datagrunnlag

Vurderingen av elgbestanden i lbestad og målsettingene i dette dokumentet er basert på følgende kilder:

- Jaktdata i Hjorteviltregisteret (sett/skutt-data, slaktevekter mm.)
- Fallviltdata i Hjorteviltregisteret
- Resultater fra helikoptertelling av elg i lbestad kommune 03.02.2023
- Rapport fra beitetakseringer i lbestad kommune i 2012/2013
- Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027, Troms og Finnmark Fylkeskommune
- Naturdata sin rapport om vurdering av elgbestandene i Troms 1990-2017
- Infomøte om elgforvaltning den 24.10.2022 med elgforsker Torstein Storaas, professor emeritus ved Høyskolen på Innlandet
- Innspill fra arbeidsgruppa i møter

Jaktdata i Hjorteviltregisteret regnes som viktigste datakilde i elgforvaltningen, og brukes i de fleste kommuner som eneste grunnlag for fastsetting av kommunale mål og tildeling av fellingstillatelser.

I lbestad kommune er det registrert jaktdata siden 1988, dvs. at vi har lang historikk som gjør det mulig å se på bestandsutviklingen over tid. Det er imidlertid noen faktorer som påvirker statistikken og/eller gjør tolkningen noe utfordrende. Det har vært en del endringer i valdstruktur opp gjennom årene og minstearealet er også endret flere ganger. I 2018 kom det dessuten ny instruks for registrering av sett-elg-data. Konsekvensen av den nye instruksjonen er et høyere antall dyr sett pr. jegerdag f.o.m. 2018 i forhold til tidligere år, noe som gjør at gamle og nye indeksverdier ikke vil være direkte sammenlignbare. Det anbefales å bruke *felt elg pr jegerdag* for å sammenligne bestandsutvikling før og etter ny føringsinstruks. Indekser på kjønnsrate eller kalveproduksjon påvirkes ikke av instruksendringen.

Helikoptertellingen er et viktig supplement til jaktdata, og gir en god indikasjon på antall dyr på vinterbeite.

3.2 Bestandsstørrelse

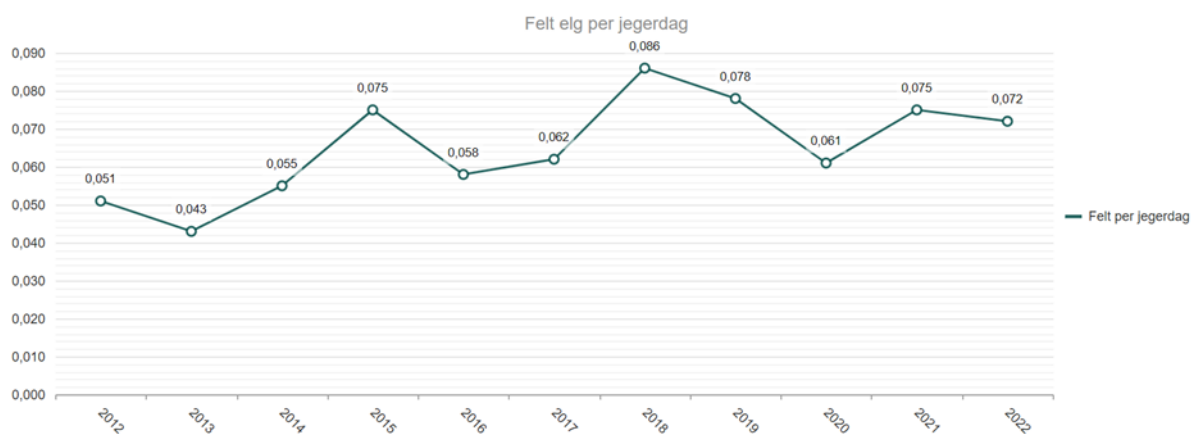
Indeksene i Hjorteviltregisteret som sier noe om den relative utviklingen i bestandsstørrelse over tid, er *sett elg pr jegerdag* og *sett elg pr jegertime*. I 2018 ble metoden for å rapportere sett elg endret, og det anbefales å bruke indeksen *felt elg pr jegerdag* i en overgangsperiode. Denne indeksen er best egnet til å sammenligne data før og etter ny føringsinstruks.

Mens *felt elg pr jegerdag* indikerer en varierende størrelse på elgbestanden, viser *sett elg pr jegerdag* og *sett elg pr jegertime* en nokså jevn økning i elgbestanden f.o.m. 2014, og en enda kraftigere økning f.o.m. 2018 (som også skyldes ny føringsinstruks for sett elg).

Felt elg per jegerdag

Velg visning Tabell Graf

JPG

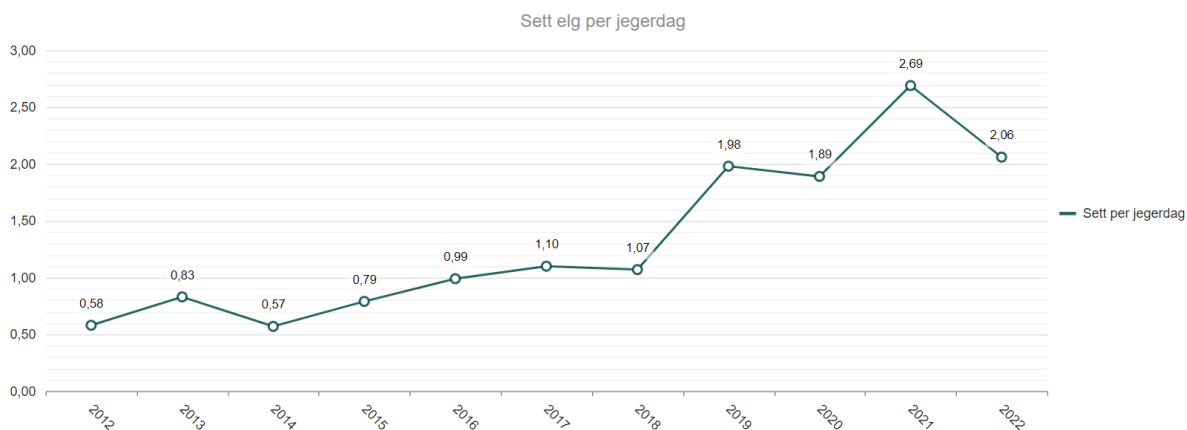

Figur 5 Felt elg per jegerdag. Indeksen viser den relative utviklingen i bestandsstørrelse over tid. Den sier ikke noe om den faktiske bestandsstørrelsen. En jegerdag er en jeger som har jaktet i en dag, uavhengig av antall timer.

Sett elg per jegerdag

Velg visning Tabell Graf

JPG

Figur 6 Sett elg per jegerdag. Indeksen viser den relative utviklingen i bestandsstørrelse over tid. Den sier ikke noe om den faktiske bestandsstørrelsen.

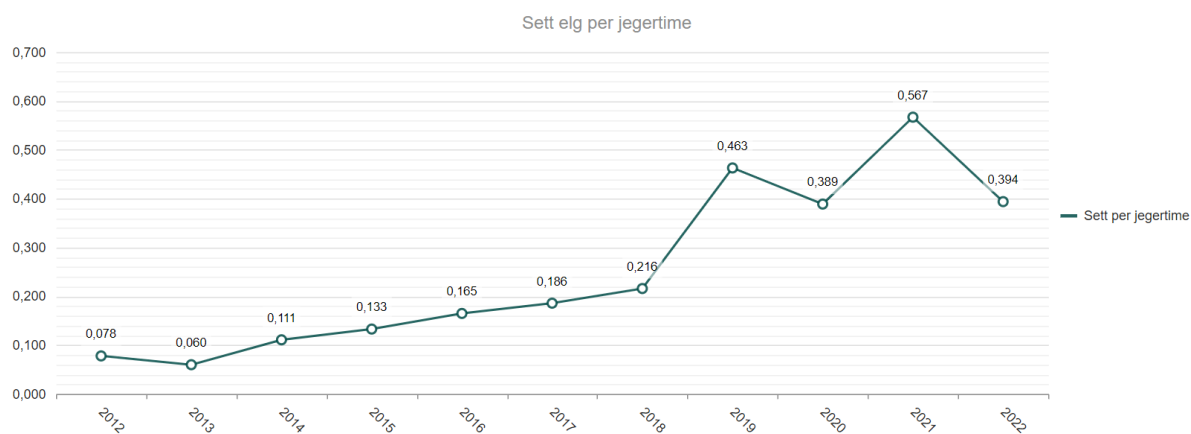
Sett elg per jegertime

Velg visning

Tabell

Graf

JPG

Figur 7 Sett elg per jegertime. Indeksen viser den relative utviklingen i bestandsstørrelse over tid. Den sier ikke noe om den faktiske bestandsstørrelsen.

Fellingsprosenten har jevnt over vært høy, og selv om det ble tildelt og felt flere dyr de siste årene, ser bestanden ut til å være økende.

Jaktår	Tildelt totalt	Felte totalt	Fellingsprosent
2013	30	24	80
2014	30	29	97
2015	29	28	97
2016	37	36	97
2017	36	34	94
2018	38	37	97
2019	49	46	94
2020	54	51	94
2021	53	52	98
2022	57	53	93

Figur 8 Tabellen viser totalt antall tildelte fellingstillatelser på elg, og hvor mange dyr som er felt i de ulike kjønns- og alderskategoriene. Fellingsprosenten er også oppgitt.

Helikoptertellingene er et viktig supplement til jaktdata, og de bekrefter inntrykket av en økende elgstamme.

I februar 2021 ble det telt 52 dyr på Rolla, mens det i februar 2023 ble telt over 100 dyr på Rolla og over 80 dyr på Andørja. Dette viser nærmest en dobling i elgbestanden på Rolla i løpet av bare 2 år. Dersom man legger til ca. 10 %, som antas å tilsvare antall dyr som blir oversett ved helikoptertelling, kan man gå ut fra at det per februar 2023 er nærmere 112 dyr på Rolla og ca. 97 dyr på Andørja.

Område	Ku	Okse	Ku med én kalv	Ku med to Kalver	Ukjent
Vik	3	2	3	1	0
Selset	0	2	0	1	0
Dyrstad	0	2	0	0	0
Bolla	2	1	0	0	1
Rollnes	3	3	1	0	0
Fugleberg	0	0	0	0	1
Hallevik	0	0	0	0	0
Sørrollnes	2	1	0	0	0
Sør-Forsaa	0	0	1	0	1
Nord-Forsaa	0	0	0	0	0
Skog/Breivoll	1	2	3	1	0
Sum	11	13	8	3	3
Totalsum inkl alle kalver	52				

Figur 9 Resultater fra helikoptertelling på Rolla 19.02.2021.

Figur 10 Flygerute helikoptertelling 03.02.2023.

TELLESKJEMA ELG Rolla							
Dato:	03.02.2023						
Observatører:	Bjørn Karlsen, Stein Roger Hansen, Ronald Forsaa						
Værforhold:	Siste snøfall 01.02.2023, klarvær, rolige vindforhold						
Tidsbruk:	Kl. 08:51 - 11:05 og 11:50 - 12:17						
Lokalitetsnr.	Antall dyr					SUM antall dyr	Notat
	Ku	Ku m 1 kalv	Ku m 2 kalv	Okse	Ukjent		
1. Ibestad	1	1			2	5	
2. Vik						0	
3. Selset				1		1	
4. Dyrstad	2	1		2		6	
5. Bolla	5	3	2	18	2	37	De to ukjente dyrene var kalver.
6. Nord-Rollnes	8	5		18	1	37	
7. Fugleberg				1	2	3	
8. Hallevik						0	
9. Sørrollnes	1				2	3	
10. Sør-Forså				3		3	
11. Nord-Forså	1					1	
12. Skog		1				2	
13. Breivoll		1		2		4	
14. Hamnvik						0	
SUM antall dyr	18	24	6	45	9	102	

Figur 11 Resultater helikoptertelling Rolla 03.02.2023.

TELLESKJEMA ELG Andørja							
Dato:	03.02.2023						
Observatører:	Bjørn Karlsen, Kristian Tollefsen, Mats Hamnli						
Værforhold:	Siste snøfall 01.02.2023, klarvær, rolige vindforhold						
Tidsbruk:	Kl. 12:35 til 15:05						
Lokalitetsnr.	Antall dyr					SUM antall dyr	Notat
	Ku	Ku m 1 kalv	Ku m 2 kalv	Okse	Ukjent		
1. Igeland	1	4			2	11	
2. Gregursvik	2					2	
3. Kråkrø	4			1	1	6	
4. Fornes		1				2	
5. Jektevik						0	
6. Årbostad	2			1		3	
7. Klåpen	1			2		3	
8. Straumen	2	2		3		9	
9. Åndervåg	1		1	1		5	
10. Engenes	1	3		1		8	
11. Laupstad		2		2	3	9	
12. Ytre Å	1	1		2		5	
13. Indre Å	3			2	2	7	
14. Ånstad	1			13		14	
SUM antall dyr	19	26	3	28	8	84	

Figur 12 Resultater helikoptertelling Andørja 03.02.2023.

Iht. analysen av biomasse som ble utført i forbindelse med beitetakseringer i 2012/2013 (og som er nærmere beskrevet i kapittel 3.4 om beitemønster og fôrtilgang), er det anbefalt å holde antall elg på vinterbeite på under 100 dyr på Rolla og på maks. 48 dyr på Andørja. Dermed er elgstammen på Rolla noe over anbefalt størrelse, mens elgstammen på Andørja er nærmest dobbelt så stor som anbefalt.

Dette gjenspeiles også i nedadgående slaktevekter, spesielt på kalv (se kapittel 3.4).

Dersom det ikke er andre konflikter eller hensyn som spiller inn, er det tilgangen på vinterbeite som er avgjørende for hvor stor elgstamme vi kan ha.

Beitetakseringene og analysen av biomasse ligger mer enn 10 år tilbake i tid, og det vil være avgjørende å få oppdatert kunnskap om fôrtilgangen. Inntil det er gjennomført ny beitetaksering i 2023/2024, er det vanskelig å fastsette noe eksakt tall på ønsket vinterstamme på den enkelte øya. Fôrtilgangen kan ha endret seg i både positiv og negativ retning.

Iht. regional plan, bør elgbestanden i Kyst-Troms reduseres med 15-20 % fra nivået i 2016 og *sett elg pr jegerdag* bør reduseres til 0,50. Dette fordi det mangler gode erfaringsdata for store bestander områdene kan tolerere, og for å gi forvaltningen tid til å høste erfaringer fra dagens nivå, både med hensyn til reproduksjonsrater, slaktevekter og beitetrykk.

De regionale målene for Kyst-Troms dekker et stort og variert område og er nokså overordnede. Derfor er det ikke sikkert at det er nødvendig med en så kraftig reduksjon i Ibestad.

Sett elg pr jegerdag i Ibestad ligger imidlertid langt over de regionale målene, og samlet sett tyder datagrunnlaget på at elgstammen bør reduseres noe i løpet av målperioden.

For å få til en reduksjon, må det tas ut flere dyr enn det som er årlig tilvekst.

Etter helikoptertellingen har leder i viltnemnda utarbeidet forslag til avskytingsmodeller. Disse viser at den vedtatte endringen av minstearealet, som trer i kraft i mai 2023, ikke er tilstrekkelig. Av den grunn tilrår viltnemnda at minsteareal fravikes i bestandsplanperioden 2023 og 2024 til 1500 da på Rolla og 2200 da på Andørja (sak 1/23 i møte 20.02.2023).

På denne måten vil antall dyr på Rolla nærmest halveres innen våren 2025, og det vil være ca. 65 dyr på vinterbeite da. På Andørja vil det ikke oppnås samme reduksjon. Dersom antall dyr på vinterbeite skal ned til 48, slik som det er anbefalt i biomasse-analysen, må minstearealet fravikes med 50 %, til 1700 dekar. Dette kan være nokså drastisk, og etter innspill fra grunneiere i arbeidsgruppa, er viltnemndas anbefaling å fravike minstearealet til 2200 dekar på Andørja. Da vil det være igjen ca. 58 dyr på vinterbeite våren 2025.

Telling Rolla					Avskyting 2023 1500daa (114 fellingstillatelser)																		
	Vinter 2023			Ukjent	Fysisk sett vinter	Sum pluss tillegg 10%	2023	Lagt til i			2024	Lagt til i			Sum	avskyting	Buffer	tillatelser					
	Okse	Ku	Kalv					Okse	Ku	Kalv		Ungdyr hann	Ungdyr hunn	Ungdyr hann					Ungdyr hunn	Ungdyr hann	Ungdyr hunn	Ungdyr hann	Ungdyr hunn
Kjønn																							
Reelle tall	43	32	18	9	102	112	Okse	20	10	11	Okse	20	10	11	5	52	10	114					
Med 10% tillegg	47	35	20	10				26	15	11													
Kalv og ukjent fordelt mellom kjønn	62	50																					
Tilvekst kalv																							
32	Avskyting 2024																						
Total før jakt	144						Okse	20	10	11	Okse	20	10	11	6	6							
Total etter jakt	92							25	16	11													
Etter fallvilt	87														Sum etter 2 år								
							Felling i % av hver kategori etter 2 år																
	Vinter 2024																						
Kjønn																							
Vinterbeite	36	35	21	92			Okse	40	20	44													
Kalv fordelt minus fallvilt	44	43	34	87				38,5 %	19,2 %	42,3 %													
Etter tilvekst	44	43	34	121																			
Tilvekst kalv																							
35																							
	Vinter 2025																						
Kjønn																							
Vinterbeite	19	27	24	65																			
Kalv fordelt minus fallvilt	29	37	27	92																			
Etter tilvekst	29	37	27																				
Tilvekst kalv																							
27																							

Figur 13 Forslag avskytingsmodell Rolla, presentert i arbeidsmøte 14.02.2023.

Telling Andørja						Avskyting 2023 1700daa (110 Fellingstillatelser)													
		2023		2024		2025		2023		2024		2025		Lagt til i Ku/okse		Sum avskyting		Tillatelser	
Kjønn	Okse	Ku	Kalv	Ukjent	fysisk sett vinter	sum pluss tillegg 10%		Okse	Ku	Kalv	Kalv	Ungdyr hann	Ungdyr hunnr	Ungdyr hunnr	Ungdyr okse	Sum avskyting	Buffer	6	110
Reelle tall					88			15	15	15	11	6	5			52			
Med 10% tillegg								21	20		11								
Kalv og ukjent fordelt mellom kjønn																			
Tilvekst kalv																			
35																			
Total før jakt																			
132																			
Total etter jakt																			
80																			
Etter Fallvilt																			
75																			
Kjønn																			
Vinterbeite																			
Kalv fordelt minus fallvilt																			
Etter tilvekst																			
Tilvekst kalv																			
34																			
Kjønn																			
Vinterbeite																			
Kalv fordelt minus fallvilt																			
Etter tilvekst																			
Tilvekst kalv																			
23																			

Figur 14 Forslag til avskytingsmodell Andørja, presentert i arbeidsmøte 14.02.2023.

3.3 Reproduksjon og kjønns sammensetning

Kjønnsforholdet i bestanden vises i indeksen *sett ku pr okse*. Den viser kjønns sammensetningen for dyr som er eldre enn ett år. Dersom indeksen er 1,00 er det like mange okser som kyr i bestanden. Er indeksen større enn 1,00 er det flere kyr enn okser, for eksempel vil tallet 2,3 si at det er sett 2,3 elgkyr for hver okse som er sett. Indeksen kan avvike noe fra kjønns sammensetningen i bestanden fordi sannsynligheten for å oppdage ku og okse kan være ulik.

Kjønns sammensetningen i elgbestanden i Ibestad har tidligere vært sterk hunddyrdominert, men har de siste årene fått et mer balansert kjønnsforhold som har ligget stabilt på nesten 1:1 totalt sett i kommunen. På Rolla har helikoptertellingen imidlertid vist en større andel okser.

I en naturlig elgbestand vil kjønnsforholdet være nær 1:1, mens det i Norge lenge har vært vanlig å ha 1,5-2,5 kyr per okse. Dette skyldes først og fremst et ønske om å produsere mye elg da en okse i snitt kan bedekke 1,5-2 kuer. Det har imidlertid i de siste årene blitt større bevissthet rundt skjeve kjønnsrater over tid og konsekvensene av det. Fokuset dreies nå mer over på å ha sunnere bestander og ikke nødvendigvis mest mulig elg.

De fleste okser felles før de når høy alder. Nyere forskning, blant annet på Vega, viser at mange og store okser i bestanden gir store kalver. Elgoksene er «på topp» når de er mellom 5 og 8 år gamle. Disse gamle oksene bidrar til tidligere brunst hos kyrne, noe som gjør at de bedekkes tidligere og føder kalvene tidligere på våren. Disse kalvene er også større og flere sammenlignet med små kyr som blir bedekket av små okser, kanskje på ombrunst.

Derfor har flere kommuner, og også andre aktører slik som Statskog, tatt initiativ for å spare flere voksne okser og få et mer naturlig kjønnsforhold i bestanden. Mange tilstreber et *sett ku pr okse* forhold på maks. 1,5:1.

Hvilket kjønnsforhold som er mest gunstig, er avhengig av hvilken målsetting kommunen og grunneierne har for bestanden.

I Ibestad er det ønskelig at elgstammen reduseres, og at slaktevektene økes.

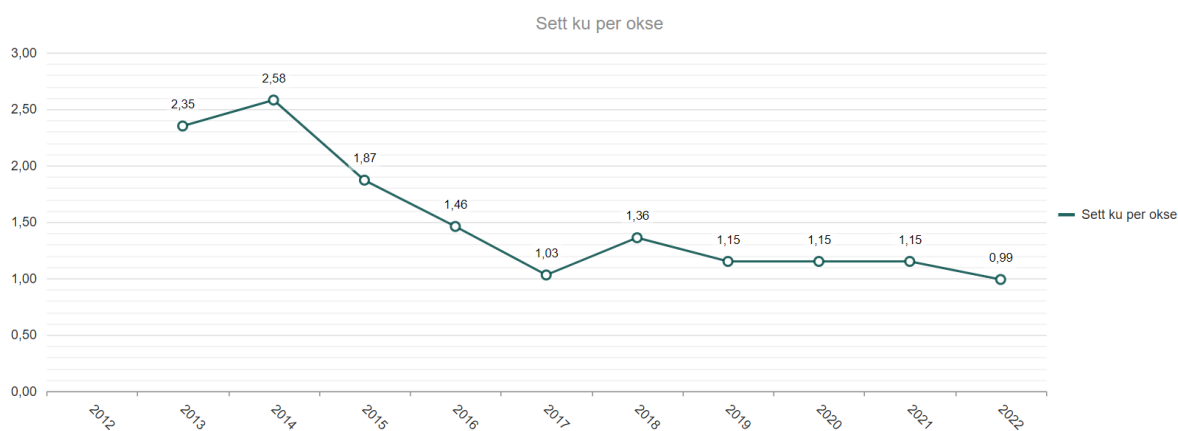
Ved et skeivere kjønnsforhold enn 1:1 og en økning i andel kyr, vil produksjonen i stammen gå opp, noe som er uønsket på nåværende tidspunkt. Jegerne vil dessuten både se og skyte færre store okser.

Mens et jevnere kjønnsforhold øker sannsynligheten for at oksene blir eldre og at jegerne får se og oppleve fullvoksne hanndyr. En bestand med balansert kjønnsrate vil være genetisk robust, og vil også bestå av relativt sett færre dyr vinterstid. Slaktevektene vil gå opp og kalvene blir større. Bestanden vil likevel gi en vesentlig lavere avkastning i form av kjøtt og antall felte dyr enn dagens hunddyrdominerte bestander, og vil heller ikke tilby spesielt høy avkastning av trofédyr. Dette fordi en slik bestand krever en sterkt kalv- og ungdyrdominert avskytingsstrategi. Den økonomiske avkastningen fra en slik bestand vil være lav, mens opplevelsesverdien med et høyt antall fullvoksne hanndyr vil være stor. I områder der økonomiske hensyn er underordnet, bør dette være en foretrukken strategi.

Sett ku per okse

Velg visning Tabell Graf

JPG

Figur 15 Sett ku per okse-forholdet. Indeksen viser kjønns sammensetningen for dyr som er eldre enn ett år. Dersom indeksen er 1,00 er det like mange okser som kyr i bestanden. Er indeksen større enn 1,00 er det flere kyr enn okser, for eksempel vil tallet 2,3 si at det er sett 2,3 elgkyr for hver okse som er sett.

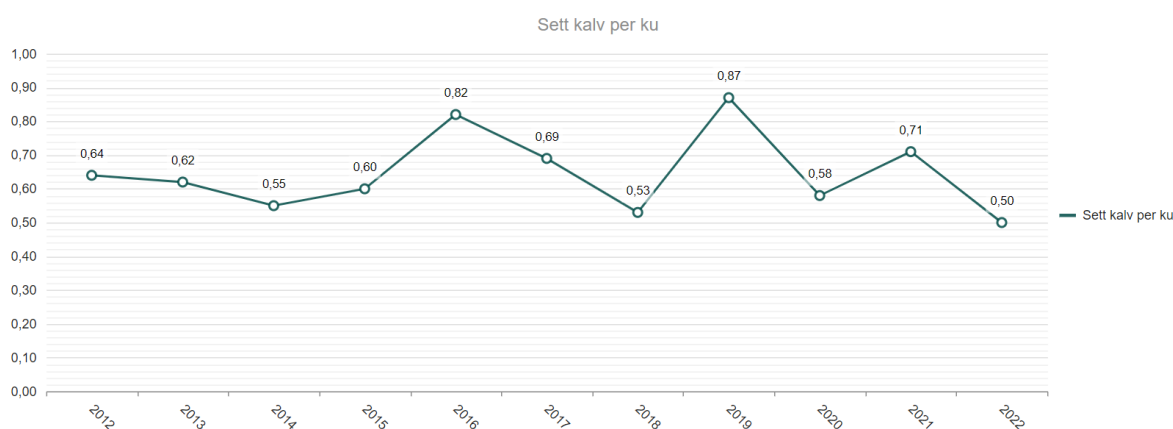
Indeksene sett kalv pr ku og sett kalv pr kalvku sier noe om produktiviteten i elgstammen.

Sett kalv pr ku har variert litt opp gjennom årene. Dette påvirkes av mange faktorer, slik som kyrnes alder og kondisjon, førtilgang og klima. Indeksen har i snitt vært på 0,63 de siste 10 år. Dette er et akseptabelt nivå (mange kommuner i Troms har 0,7 som målsetting).

Sett kalv per ku

Velg visning Tabell Graf

JPG

Figur 16 Sett kalv per ku. Indeksen viser utviklingen i rekrutteringen av kalv til bestanden. Når indeksen øker, kan vi anta at kalveproduksjonen i bestanden også øker. Hvor mange kyr som får kalv påvirkes av mange faktorer, som kyrnes alderssammensetning, kondisjonen på kyrene i bestanden og klima.

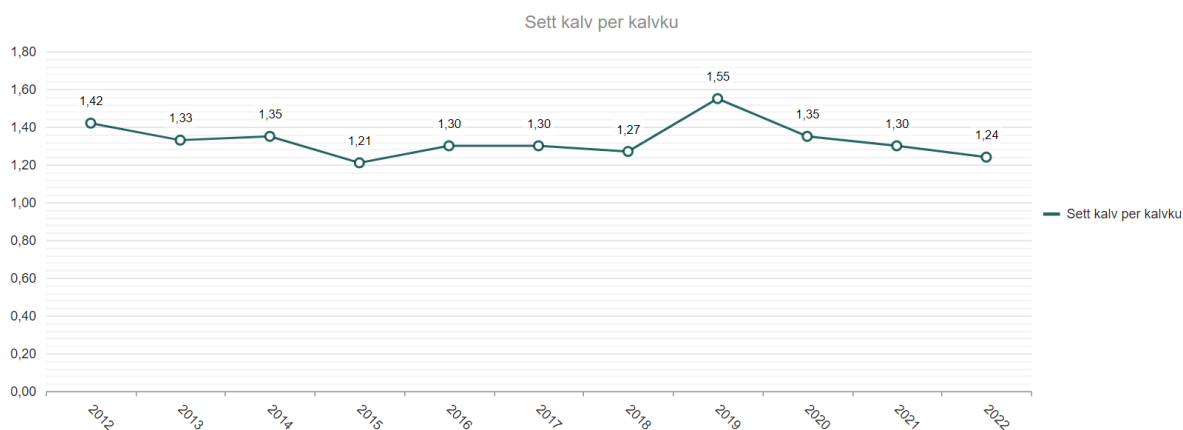
Sett kalv per kalvku

Velg visning

Tabell

Graf

JPG

Figur 17 Sett kalv per kalvku. Indeksen kalles gjerne tvillingraten og viser hyppigheten av tvillinger i bestanden. Den regnes ut ved å dele antall kalver på antall kyr sett med kalv, men kalver sett alene tas ikke med i utregningen. Indeksen kan variere mellom 1-2, hvor 1 betyr at ingen kyr har blitt observert med tvillinger, mens 2 betyr at alle kyr som har kalv, har blitt observert med tvillinger. Tvillingrate påvirkes blant annet av kyrenes alderssammensetning fordi sannsynligheten for å få tvillinger er størst for kyr eldre enn 4-5 år.

Sett kalv pr kalvku (tvillingraten) har vært nokså stabilt. Gjennomsnittet er på 1,32 (de fleste kommuner i Troms har som mål at denne indeksen skal ligge på 1,3 eller minimum 1,3).

Reproduksjonsraten anses som bra, noe som også gjenspeiles i en voksende bestand.

3.4 Beitemønster og førtilgang

Det antas at elgstammen i lbestad er nokså stasjonær, og at det er lite elgtrekk mellom de to øyene og til/fra fastlandet.

Kunnskap om førtilgangen og kvaliteten på vinterbeite er helt avgjørende for å kunne definere målsettinger om størrelsen på elgstammen/antall dyr på vinterbeite.

Takseringen av vinterbeite som ble utført i 2012/2013, konkluderte med at ROS-artene var overbeitet eller på grensa til å være overbeitet. Elg har også i noe mindre grad beitet på bjørk, einer, furu, or og gran. Bjørk, einer og furu har middels ernæringsmessig verdi, mens or og gran har lav ernæringsmessig verdi. Bjørk er den dominerende tresorten på Rolla og Andørja. Bjørk er ikke høykvalitetsbeite, men kan være tilstrekkelig som vinterbeite dersom ROS ikke er til stede. På Rolla var beitegraden på bjørk vanskelig å fastslå på grunn av lauvmakk-angrep samme år som takseringen ble utført. Enkelte steder på Rolla var det mye beiteskader på einer, noe som kan forklares med at elgen bruker disse buskene for å fjerne hud fra gevirene. På Andørja var både bjørk og einer overbeitet. Når disse artene er overbeitet, tyder dette på tungt beitepress og utilstrekkelig mengde vinterbeite ift. antall elg i området.

Analysen av biomassen konkluderte med at det er nok vinterbeite til en bærekraftig elgstamme på 150 dyr på Rolla, og at vinterbeite ikke var en begrensende faktor for størrelsen på elgstammen i 2013. På grunn av den lave mengden med høykvalitetsbeite/ROS, ble det likevel anbefalt å holde antall elg på Rolla på under 100 dyr. På Andørja ble det anbefalt et maksimum på 48 dyr.

I rapportene anbefales at beitetakseringene gjentas om noen år for å undersøke progresjon i beitet med tanke på kvalitet og kvantitet. Dette er viktig for å sjekke at foreslått antall elg på de to øyene er bærekraftig over tid.

Helikoptertellingen 03.02.2023 viste over 100 dyr på Rolla og over 80 dyr på Andørja. Ut fra beitetakseringene i 2012/2013, vil det være viktig å redusere elgbestanden, spesielt på Andørja.

Beitetakseringene ligger nå 10 år tilbake i tid, og et av målene er å få gjennomført nye beitetakseringer i 2023/2024. De kommunale målene vedtas derfor for kun 2 år i denne omgangen, slik at de kan evalueres når det foreligger nye beitetakseringer.

Inntil det foreligger nye beitetakseringer, kan både reproduksjonsraten og slaktevekter gi en viss indikasjon på førtilgangen.

Reproduksjonsraten er bra, og dette kan tyde på at det fremdeles er nok beite ift. antall dyr.

Slaktevektene har variert en del de siste 10 år, og erfaringsmessig tar det noe tid før endringer i beitekondisjon blir synlige i slaktevektstatistikken. Dvs. at slaktevektene kan tyde på bra beitetilgang, mens beitegrunnet i realiteten er på vei ned, og omvendt kan slaktevektene indikere dårlig beitetilgang mens den i realiteten er god.

Kalvevektene har i gjennomsnitt de siste 10 år vært på 65,97 kg for hannkalver og 60,53 kg for hunnkalver, med en nedadgående trend de siste 3-4 år. I de regionale målene skal slaktevekter på hannkalv ikke være lavere enn 71 kg, mens slaktevektene på hunnkalv ikke skal være lavere enn 66 kg.

På okser 1 ½ år har slaktevektene i gjennomsnitt vært på 124,41 kg og på kyr 1 ½ år på 125,27 kg. Iht. de regionale målene skal slaktevekter på åringsokser ikke underskride 140 kg, mens slaktevektene på åringsku ikke skal være lavere enn 132 kg.

Eldre okser har en gjennomsnittlig slaktevekt på 200,43 kg og eldre kyr 182,10 kg. Dette anses som akseptable vekter.

Slaktevektene bør ikke vise en nedadgående trend over tid, og det er et mål å øke slaktevekter på kalv og åringer samt opprettholde slaktevekter på eldre dyr.

Forskning har vist at kalvevektene i stor grad er avhengig av klima og førtilgangen om sommeren. I Østerdalen for eksempel gir en våt og kjølig sommer store kalver, mens en tørr og varm sommer gir små kalver. Derfor er det ikke sikkert at kalvevektene øker dersom bestanden reduseres.

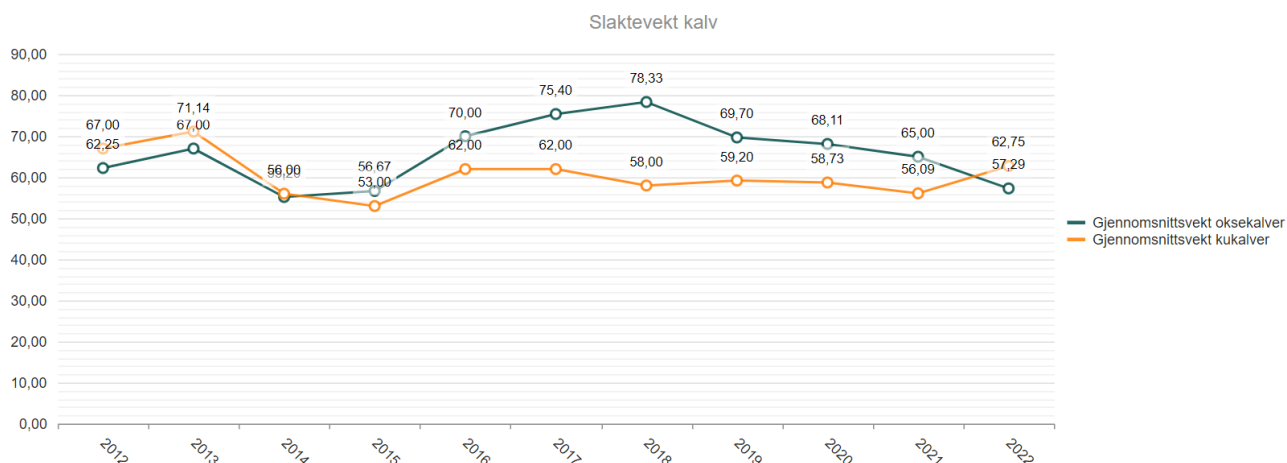
På den annen side har forskning i Midt-Troms vist at både bestandstetthet, reproduksjonsrate og slaktevekter fortsatt kan være høye, selv om førtilgangen i realiteten er dårlig. Slike tidsforsinkelser i statistikken kan skyldes at de fleste eldre individene i bestanden er født under gode betingelser når bestanden var lavere. Disse elgene har gjerne en oppspart buffer (kroppskondisjon) de kan tære på i den første fasen når førtilgangen blir dårligere. Dette gjelder i mindre grad kalvene som fødes ved høye bestandstettheter, og av den grunn er gjerne kalvene de første som dør når vinteren blir lang og førtilgangen er dårlig.

Derfor er anbefalingen i slike situasjoner ofte at elgstammen reduseres, og at det tas ut flere kalver, og spesielt små kalver.

Slaktevekt kalv

Velg visning Tabell Graf

JPG

Figur 18 Slaktevekter kalv.

A	B	C	D	E	F	G
Jaktår	Oksekalv Gjennomsnittsvikt	Kukalv Gjennomsnittsvikt	Okse 1 ½ år Gjennomsnittsvikt	Ku 1 ½ år Gjennomsnittsvikt	Okse 2 ½ år og eldre Gjennomsnittsvikt	Ku 2 ½ år og eldre Gjennomsnittsvikt
2012	62,25	67	126,5	169	229,67	175,5
2013	67	71,14	140,5	72	210,67	210
2014	55,2	56	151,75	133	210,67	174
2015	56,67	53	145	126,5	198	177,8
2016	70	62	144,33	112	204,67	187,14
2017	75,4	62	140,4	133	197	202,75
2018	78,33	58	127	120	238,86	164,75
2019	69,7	59,2	115,5	119,5	210	170,5
2020	68,11	58,73	130	114	241,31	182,33
2021	65	56,09	140,2	146	248,64	180
2022	57,29	62,75		133	225,92	178,43

Figur 19 Slaktevekter kalv og voksne dyr.

3.5 Trafikk og andre konfliktområder

Det er en del elg langs veiene, og spesielt vinterstid har det vært et økende antall påkjørsler. I 2022 hadde ettersøksgruppa hele 15 utrykninger i forbindelse med påkjørt elg, og i snitt må 3-5 elger i året avlives som følge av påkjørsler.

Det er et mål å redusere antall hendelser i trafikken, og størrelsen på elgbestanden må vurderes i forhold til det.

Utover det er det ikke andre konfliktområder per dags dato, og det er ikke rapport inn skader i land- eller skogbruk forårsaket av elg. Det er per i dag ingen foretak som driver med skogbruk i næringsmessig omfang. Når det gjelder landbruk er det bonden selv som må sikre rundballer mot å bli ødelagt av elgen. Det kan imidlertid søkes om midler fra viltfondet for å forebygge skader på landbruksnæringa voldt av elg. Kommunen bør utarbeide retningslinjer for bruken av fondet og ta stilling til på hvilke vilkår det kan gis midler til å gjerde inn rundballelager.

4 Målsettinger 2023 – 2024

4.1 Hovedmålsetting

Ibestad kommune har som hovedmålsetting å tilstrebe en opprinnelig bestandsstruktur og kondisjon, med et naturlig dødelighetsmønster.

I motsetning til utbytteorienterte forvaltningsstrategier, som har som mål å holde produksjonen på et høyt nivå gjennom hunndyrdominerte bestander, slik at det kan tas ut maksimalt med kjøtt og trofédyr, prøver en bevaringsøkologisk forvaltningsstrategi å etterligne effektene av rovdyr og naturlig predasjon, istedenfor å holde elgbestanden på et kunstig høyt nivå.

Fordelen med en slik forvaltningsstrategi er en genetisk robust bestand med høye slaktevekter og gode, men ikke unaturlig høye fruktbarhetsrater, og dermed relativt sett færre dyr vinterstid.

Ulempene er lavt uttak av kjøtt og trofédyr/eldre hanndyr, færre skuddmuligheter og en følelsesmessig mer utfordrende jakt, da det i hovedsak skal tas ut kalv og ungdyr.

Fra et forvaltningsperspektiv, hvor økonomiske hensyn er underordnet, er dette likevel den anbefalte strategien. En bestand med mange fullvoksne hanndyr vil også bidra til større opplevelsesverdi for jegeren.

4.2 Delmål for forvaltningen

Et viktig delmål for forvaltningen er å få gjennomført ny beitetaksering i 2023/2024 for å få oppdatert kunnskap om hvor mange elger det er vinterbeite til på den enkelte øy.

I tillegg er det ønskelig med en ny helikoptertelling vinteren/våren 2025, når de kommunale målene skal revideres, for å få oversikt over antall dyr på vinterbeite, om tiltakene i denne målperioden har hatt ønsket effekt og hvilke tiltak som må iverksettes i ny målperiode.

Et annet delmål er å forvalte elgstammen i dens naturlige årsleveområde. Dyrenes bruk av store arealer krever i mange tilfeller samarbeid på tvers av eiendomsgrenser for å oppnå en vellykket forvaltning og effektiv jakt. Bestandsplaner skal være hovedregelen ved forvaltning av elg, og i samarbeid med jaktrettshaverne skal kommunen jobbe aktivt for å få opprettet bestandsplanområde på Rolla, samt få fornyet bestandsplanen på Andørja.

4.3 Delmål for elgbestanden

Viktige delmål for bestanden er å tilpasse antall dyr til beitegrunnlaget. Bestandstettheten er langt over de regionale målene for Kyst-Troms og over anbefalingene etter beitetakseringene i 2012/2013, og bestanden må reduseres. Dette er også ønskelig av hensyn til trafikksikkerhet.

Et annet delmål er å øke slaktevektene, spesielt på kalv og ungdyr.

Dette vil oppnås gjennom reduksjon av minstearealet og større kvote, ved å tilstrebe en balansert kjønnsrate, og ved å sikre at det tas ut mange nok kalver/ungdyr. Spesielt for Rolla må oksebestanden reduseres.

4.4 Oppsummering

HOVEDMÅLSETTING		
Tilstrebe opprinnelig bestandsstruktur, kondisjon og dødelighetsmønster		
Delmål	Tiltak	Ansvarlig
Innhente ny kunnskap	Beitetaksering i 2023/2024 Helikoptertelling vinter/vår 2025	Kommunen
Forvalte elgstammen i sitt naturlige årsleveområde og sørge for effektiv jaktutøvelse	Utarbeide bestandsplaner for Andørja og Rolla	Jaktrettshavere
Redusere elgstammen til følgende antall dyr på vinterbeite innen våren 2025: Rolla 65 dyr Andørja 58 dyr	Reduksjon av minstearealet f.o.m. jaktåret 2023 og fravik fra minsteareal for 1-2 år i bestandsplanperioden Tilstrebe balansert kjønnsrate på tilnærmet 1:1	Kommunen
Redusere antall påkjørsler	Reduksjon av minstearealet f.o.m. jaktåret 2023 og fravik fra minsteareal for 1-2 år i bestandsplanperioden Evt. andre tiltak slik som skilting	Kommunen i samarbeid med ettersøksjegere og veimyndighet
Øke slaktevekter til minimum 71 kg på hannkalv og 66 kg på hunnkalv	Reduksjon av minstearealet f.o.m. jaktåret 2023 og fravik fra minsteareal for 1-2 år i bestandsplanperioden Tilstrebe balansert kjønnsrate på tilnærmet 1:1 Andel felte kalver og ungdyr skal i planperioden være på minimum 40 % ¹	Kommunen Jaktrettshavere
Sett ku pr okse holdes på dagens nivå på 1- 1,15:1 og skal ikke være høyere enn 1,3:1 Sett kalv pr ku holdes på dagens nivå på 0,6 – 0,7 Sett kalv pr kalvku holdes på dagens nivå på 1,3	Andel felte okser skal i planperioden ikke overstige 40 % ¹ og andel felte kyr skal i planperioden ikke overstige 25 % ¹	Jaktrettshavere

¹ Det tillates inntil 5 % avvik.

4.5 Målperiode og revidering

Kommunale mål for elgforvaltning skal ikke være statiske, men underkastes samme rulleringsregime som øvrige kommunale planer.

Det anbefales at kommunale mål og bestandsplaner har samme tidsramme. Bestandsplaner kan godkjennes for minimum 2 år og maksimum 5 år, og mange kommuner velger samme tidsramme for sine målsettinger.

Dette måldokumentet har en gyldighet på 2 år, fra 16. mars 2023 og ut 2024.

Det må revideres og vedtas på nytt våren 2025.

Bestandsplanstyrene på Rolla og Andørja er orientert om at bestandsplaner vil godkjennes for samme tidsrom.

Grunnen til at det er fastsatt en forholdsvis kort målperiode, er behovet for nye beitetakseringer som skal gjennomføres i 2023 (og evt. i 2024 dersom vi ikke får nok midler i 2023).

Når det foreligger ny kunnskap om fôrtilgangen og hvor mange dyr vi kan ha på vinterbeite, kan det ved revidering i 2025 vurderes en lengre mål- og bestandsplanperiode, fortrinnsvis på 5 år.

5 Kildehenvisninger

5.1 Lover, forskrifter og veiledere

Forskrift 08. januar 2016 nr. 12 om forvaltning av hjortevilt.

Forskrift 10. mai 2023 nr. 241 om adgang til jakt etter elg, Ibestad kommune, Troms.

Forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst.

Forskrift 01. april 2020 nr. 565 om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (viltforskriften).

Forskrift 21. januar 2022 nr. 128 om jakt- og fangsttider samt sankning av egg og dun for jakt sesongene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028.

Forskrift 15. mai 2011 nr. 527 om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort.

Lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven).

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Veileder M-478 (2016). Forskrift om forvaltning av hjortevilt – med kommentarer.

Veileder M-520 (2016). Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst med kommentarer, instruksjoner og avtaler.

5.2 Faglitteratur og forskningsrapporter

Haukø, B. og Tangvik, A.J. (2018). Vurdering av elgbestandene i Troms 1990-2017. Limingen: Naturdata AS.

Jusdado, J.G.H. (2012). Elgbeitetaksering på Andørja, Ibestad kommune.

Jusdado, J.G.H. (2013). Elgbeitetaksering på Rolla, Ibestad kommune.

Solberg, E.J., Nilsen, E.B., Rolandsen, C.M., Veiberg, V. (2021). Avskytingsstrategier for elg og hjort: Hva skal vi velge, og hva blir konsekvensene? NINA Rapport 1701. Norsk institutt for naturforskning.

5.3 Jakt- og fallviltdata

<https://hjordtevilregisteret.no/>

5.4 Overordnende planer

Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027, Troms og Finnmark Fylkeskommune. Tilgjengelig fra: https://www.tffk.no/_f/p1/i5aed8d25-2830-4c86-a7c5-fc5ef22dc676/regional-plan-for-friluftsliv-vilt-og-innlandsfiske-2016-2027.pdf

5.5 Kommunens arkiv

Ibestad kommune, sak 22/00350. Kommunale mål for elgforvaltning.

Ibestad kommune, sak 20/00013. Vilttiltak.

6 Vedlegg

6.1 Arbeidsgruppe kommunale mål

Viltnemnda	Bjørn Karlsen
Viltnemnda	Stig-Åge Steen
Landbrukskonsulent/kommunens viltansvarlig	Laura Bunse
Bolla utmarkslag (ytre)	John Egil Vestvik
Bolla Indre utmarkslag	John Egil Vestvik
Dyrstad utmarkslag	Geir Brandsegg
Fugleberg grunneierlag	Erik Bergvoll
Indre Andørja grunneierlag	Åge Olsen
Indre Å gårdslag	Åge Olsen og Vegard Innerå
Jektevik gårdsstyre	Kristian Tollefsen
Klåpen grunneierlag	Kristian Tollefsen
Laupstad Grunneierlag	Åge Olsen
Kråkrø grunneierlag	Harry Johansen/Arvid Mathisen
Rollnes og Hallevik Utmarkslag SA	Roald Årsand
Nord-Forså grunneierlag	Ronald Forsaa
Selset grunneierlag	Kim Tore Dons/Odd-Dagfinn Årsandvik
Skog og Breivoll utmarkslag	Hallgeir Sande/Sveinulf Aalmen
Sør-Forså utmarkslag	Bård Thore Mikalsen
Sørrollnes grunneierlag	Charles Lindvall
Straumen & Vasskaret jaktområde	
Vik grunneierlag	Johan Steen
Andørja Storvald (Ytre Andørja grendeutvalg)	Mats Hamnli
Ytre Andørja grunneierlag	Mats Hamnli
Heia Storvald (Årbostad grunneierlag)	Kristian Tollefsen
Andørja Bestandsplanområde	Kristian Tollefsen